

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 516/2022-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Tatra banky, a. s.**, Hodžovo námestie 3, Bratislava, IČO 00 686 930, zastúpenej spoločnosťou RASLEGAL, s. r. o., Mostová 2, Bratislava, IČO 36 855 561, v mene ktorej koná advokát JUDr. Slavomír Rabatin, proti postupu Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb 40/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb 40/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Piešťany **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 4 Cb 40/2019 konal bez zbytočných prietahov.
3. Okresný súd Piešťany **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **493,10 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. októbra 2022, následne doplnenou 2. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb 40/2019 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovateľka tiež navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým by prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal jej trovy konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 516/2022-19 z 9. novembra 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky v plnom rozsahu.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou z 3. januára 2019 domáhala zaplatenia pohľadávky s príslušenstvom proti dvom žalovaným – dlžníkom z titulu úverovej zmluvy. Okresný súd Banská Bystrica v upomínacom konaní vydal platobný rozkaz z 24. januára 2019, ktorým žalovaných zaviazal na zaplatenie žalovanej pohľadávky. Pretože sa však žalovanej v 2. rade nepodarilo platobný rozkaz doručiť do vlastných rúk, bola sťažovateľka všeobecným súdom vyzvaná, či navrhuje pokračovať v konaní proti žalovanej v 2. rade, čo sťažovateľka potvrdila podaním z 9. mája 2019. Proti žalovanému v 1. rade nadobudol platobný rozkaz právoplatnosť a vykonateľnosť 26. februára 2019.

Predmetná vec bola 15. júla 2019 postúpená okresnému súdu na vybavenie a pridelená zákonnému sudcovi Mgr. Vladimírovi Zimányimu.

4. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že dĺžku napadnutého konania, ktoré trvá od podania žaloby už viac ako tri a pol roka a od postúpenia veci okresnému súdu viac ako tri roky, považuje pre nečinnosť okresného súdu za neprimeranú. V jej veci nebolo vykonané ani jedno pojednávanie a opakovane sú všetky nariadené termíny pojednávania (dosiaľ osem pojednávania) následne zrušené. Ďalšie pojednávanie je nariadené na 21. február 2023, avšak pravdepodobne sa tiež neuskutoční. Všetky upovedomenia o zrušení termínov pojednávania boli založené na rovnakom dôvode, ktorým je údajné trvanie zákonnej prekážky podľa § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 62/2020 Z. z.“) v spojení s uznesením vlády Slovenskej republiky č. 111 z 11. marca 2020 o vyhlásení mimoriadnej situácie 12. marca 2020 pre územie Slovenskej republiky.

5. Sťažovateľka tiež uviedla, že si je vedomá skutočnosti, že formálne na území Slovenskej republiky pretrváva mimoriadna situácia vyhlásená vládou Slovenskej republiky, avšak je bežnou praxou, že všeobecné súdy bez väčších obmedzení vykonávajú pojednávania, a to od skončenia núdzového stavu (14. mája 2021), v dôsledku čoho bol opakovane novelizovaný vykonávací predpis Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“), na základe ktorého súdy začali pojednávať v štandardnom režime. Predmetný predpis možno považovať v podstate za obsolentný, pretože nereflektuje súčasný spoločenský stav. Podľa názoru

sťažovateľky formálne pretrvávajúcu mimoriadnu situáciu nemožno vnímať ako objektívnu prekážku, ktorá by bránila uskutočniť pojednávanie. Ostatní sudcovia okresného súdu riadne pojednávajú. K odročovaniu pojednávanií dochádza dlhodobo vo všetkých obchodných sporoch pridelených sudcovi Mgr. Zimányimu.

6. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, sťažovateľka zastáva názor, že ide o obvyklú vec spadajúcu do agendy civilného sporového konania a celý spor možno vyriešiť na základe jednoduchého právneho posúdenia na jedinom pojednávaní. Sťažovateľka svojím správaním nespôsobilá prietahy v napadnutom konaní, jej posledné podanie bolo urobené v októbri 2020. Za ostatné roky procesné strany neučinili žiadne úkony. Postup okresného súdu nemožno považovať za súladný s princípom rýchlosti sporového konania.

7. Sťažovateľka sa 1. augusta 2022 obrátila so sťažnosťou na predsedu okresného súdu, ktorý v odpovedi č. k. Spr 359/02 z 19. augusta 2022 poznamenal, že proti zákonnému sudcovi bolo iniciované disciplinárne konanie, ktoré k náprave stavu zatiaľ nevedlo.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

8. V podaní doručenom ústavnému súdu 29. novembra 2022 predseda okresného súdu uviedol, že zákonný sudca zastáva právny názor, ktorý podrobne rozpisal vo svojom vyjadrení, že existuje zákonná prekážka, ktorá mu bráni pojednávať vo veci. Vo veci sudcom vysloveného právneho názoru týkajúceho sa pojednávania, resp. nepojednávania požiadal predseda okresného súdu ministerstvo spravodlivosti 27. mája 2021 a opätovne 27. augusta 2021 o zaujatie stanoviska. Tiež pripojil vyjadrenie zákonného sudcu z 29. novembra 2022 a uviedol, že ako predseda súdu nemá zákonnú možnosť predmetnú vec odňať zákonnému sudcovi.

9. Zákonný sudca vo svojom vyjadrení tvrdí, že vykonávaniu pojednávanií vo všeobecnosti bráni zákonná prekážka, ktorou je § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z., podľa ktorého «... *“V čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu a/ súdy vykonávajú pojednávania, hlavné pojednávania a verejné zasadnutia len v nevyhnutnom rozsahu“ (znenie účinné do 18.01.2021), resp. „V čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu a/ súdy vykonávajú pojednávania, hlavné pojednávania a verejné zasadnutia len v nevyhnutnom rozsahu ustanovenom všeobecne záväzným právnym predpisom, ktorý vydá Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky“ (znenie účinné od 19.01.2021).»*. Citoval tiež dôvodovú správu k § 3 zákona č. 62/2020 Z. z. Podľa zákonného sudcu mimoriadnu situáciu vyhlásila *„vláda SR uznesením č. 111/2020 a iba vláda SR je oprávnená... aj povinná mimoriadnu situáciu odvolať... Existenciu a trvanie mimoriadnej situácie súd / sudca nevie ovplyvniť... Ak vláda SR mimoriadnu situáciu doposiaľ neodvolala, celkom zjavne potom je tu stále dôvodná potreba ochrany ohrozeného zdravia...“*. Zákonný sudca je toho názoru, že vo veciach, ktoré aktuálne znesú odklad, budú môcť súdy konať až po tom, čo *„vláda SR odvolá mimoriadnu situáciu, vyhlásenú uznesením vlády č. 111/2020...“* a/alebo Národná rada Slovenskej republiky zruší § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. Zo spisu nevyplýva a sťažovateľka ani netvrdí, že by jej vec vedená pod sp. zn. 4 Cb/40/2019

spadala pod tie prípady, v ktorých je nevyhnutné konať, teda kde hrozí nenávratná škoda alebo vážny neodvratný následok. V danej veci by aj napriek existencii zákonnej prekážky bolo výhodnejšie vykonávať pojednávania, avšak bolo by to nezákonné. Zákonný sudca tiež poukázal na preťaženosť a personálnu poddimenzovanosť okresného súdu.

10. Právny zástupca sťažovateľky možnosť vyjadriť sa k vyjadreniam predsedu okresného súdu a zákonného sudcu v stanovenej lehote nevyužil.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

12. Predmetom posúdenia ústavného súdu po prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie bol postup okresného súdu v napadnutom konaní z hľadiska existencie a príčin vzniku zbytočných prietahov, a teda či jeho postupom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

13. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) a s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07, III. ÚS 241/2017, I. ÚS 477/2020). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

15. Pokiaľ ide o prvé dve kritériá, ústavný súd konštatuje, že predmetné konanie spadá pod bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov a ani správanie sťažovateľky ako strany sporu rozhodne neovplyvnilo negatívne celkovú dĺžku napadnutého konania.

16. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na čl. 17 základných princípov Civilného sporového poriadku, v zmysle ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

17. V posudzovanom prípade okresný súd po postúpení veci 15. júla 2019 opakovane nariad'oval a rušil termíny pojednávania (27. november 2020, 17. marec 2021, 10. jún 2021, 19. október 2021, 11. január 2022, 24. marec 2022, 11. august 2022 a 22. november 2022). Ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní bol okresný súd nečinný z dôvodov, ktoré nemôžu obstáť. Okresný súd odôvodnil svoj postup spočívajúci v cyklickom nariad'ovaní termínov pojednávania a následne ich zrušovaní tvrdenou existenciou zákonnej prekážky, za ktorú považoval vyhlásenie mimoriadnej situácie na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 111 z 11. marca 2020 (od 12. marca 2020 do súčasnosti), ktoré podľa názoru zákonného sudcu mu bráni vec rozhodnúť, pretože dodnes nebolo označené uznesenie vlády zrušené. V tomto poukazoval aj na § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. Ústavný súd rovnako ako v podobných prípadoch vedených na okresnom súde (pozri II. ÚS 3/2022, I. ÚS 283/2022) nemohol akceptovať túto obranu okresného súdu, ktorú považuje za tendenčnú a vecne nesprávnu, keďže niet pochyb, že ostatné sudy v ostatných veciach riadne v uvedenom období vykonávali pojednávania s výnimkou niektorých časovo ohraničených období. Navyše, označené ustanovenie zákona č. 62/2020 Z. z. nebránilo všeobecným súdom uskutočňovať pojednávania, len ich obmedzovalo na nevyhnutný rozsah. Ústavný súd nezistil žiadnu objektívnu prekážku, ktorá by bránila riadnemu ústnemu prejednaniu sporu sťažovateľky, a to minimálne od skončenia ostatného obdobia prísnych protipandemických opatrení, teda nateraz od 22. februára 2022 (zrušenie núdzového stavu vyhláseného uznesením vlády Slovenskej republiky č. 695 z 24. novembra 2021, pozn.).

18. K obrane, v ktorej poukazuje zákonný sudca na svoju neúmernú zaťaženosť spôsobenú negatívnou situáciou v oblasti personálneho obsadenia, ktorú sa snaží prezentovať ako objektívnu okolnosť negatívne sa podpisujúcu pod plynulosť konania aj vo veci sťažovateľky, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezabavujú štát zodpovednosti za zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02, II. ÚS 287/2019). Námietka personálnych komplikácií nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť príslušného súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Ústavný súd poznamenáva, že je táto okolnosť z ľudského hľadiska, pokiaľ ide o zodpovednosť samotného

zákonného sudcu, pochopiteľne ospravedlniteľná, avšak z hľadiska celkovej zodpovednosti okresného súdu za plynulosť konania vo veciach účastníkov konania ju zohľadniť nemožno.

19. Ústavný súd po vyhodnotení všetkých troch kritérií, ako aj celkovej dĺžky napadnutého konania dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v dôsledku jeho bezdôvodnej nečinnosti, došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a trovy konania

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní, ktoré nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončené a nie je možné vylúčiť prípadné ďalšie zbytočné priet'ahy pri rozhodovaní v ďalších fázach napadnutého konania, konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nepožiadala.

22. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Sťažovateľka si uplatnila nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom za dva úkony právnej pomoci.

23. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúcu z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Za tieto úkony uskutočnené v roku 2022 patrí odmena v sume dvakrát po 193,83 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur. Tieto trovy právneho zastúpenia v sume 410,92 eur, keďže advokát je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade zvyšujú o 20 %. Celkove teda trovy právneho zastúpenia predstavujú sumu 493,10 eur (bod 3 výroku nálezu).

24. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu